

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

Розробники: доктор соціологічних наук, професор **Чепак Валентина Василівна**,
кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології
Вілкова Олена Юрївна.

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри галузевої соціології

(Безрукова О.А.)

Протокол № 8 від « 28 » 08 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ

для студентів

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень «Бакалавр»
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Чепак В.В., Вілкова О.Ю.

Пролонговано: на 20 21 / 20 22 н.р. (Чепак Валентина) « 31 » 08 2021 р.
(ім'я, ПІБ, дата)

на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) « ___ » 20 ___ р.
(ім'я, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

1. Мета дисципліни – надання студентам системних і фундаментальних знань про соціологію освіти як окрему галузь сучасного соціологічного знання.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати сучасні соціологічні теорії, основи соціології культури, соціальної статистики та демографії

2. Володіти елементарними навичками використання методів соціологічного дослідження

3. Анотація навчальної дисципліни: соціологія освіти, як специфічна галузь соціології, досліджує, перш за все, загальні питання взаємовідносин та взаємодії суспільства і освіти, її місця та ролі в соціальній системі. Сюди належать проблеми соціальних умов становлення, функціонування та розвитку різних систем освіти; соціальні функції інституту освіти та його ролі в суспільному житті; роль системи освіти у відтворенні та змінах соціальної структури, реалізації принципу соціальної рівності (або нерівності) в системі освіти, її взаємозв'язок із соціальною мобільністю; відображення в системі освіти потреб та інтересів суспільства, соціальних груп та особистості; взаємовідносини освіти з іншими соціальними інститутами суспільства та ін.

4. Завдання (навчальні цілі): отримання студентами ґрунтовних знань про науковий статус, зміст, структуру, предметне поле, понятійно-категоріальний апарат, закономірності, функції та місце соціології освіти у системі сучасного соціологічного знання; поглиблення уявлень студентів про роль освіти у соціальних змінах, в структурній і функціональній перебудові суспільства; набуття студентами ґрунтовних вмінь застосовувати соціологічний підхід та методичний інструментарій соціологічної науки до аналізу основних проблем функціонування та розвитку освіти, як соціального інституту;

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- здатність до пошуку, обробки й аналізу соціальної інформації з різних джерел (зк12).
- вільне володіння базовим концептуальним апаратом сучасної соціології (фк1)
- здатність застосовувати соціологічні поняття, концепції, теорії та методи для аналізу й інтерпретації соціальних явищ і процесів, соціальних проблем та конфліктів в Україні та світі у їхньому сучасному та/або історичному контексті (фк2).
- здатність здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро-, мезо- та макрорівні (фк13).
- здатність здійснювати критичний аналіз теоретичної та прикладної літератури в галузі соціології (фк15).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	знати історію та сучасний стан соціології освіти	лекції, семінарські заняття, самостійна робота	контрольна робота; іспит	5
1.2	знати основи загальнотеоретичних висновків та методологічних підходів соціології освіти, зміст основних концепцій, теоретичних позицій та ключових понять, котрі використовуються соціологічною наукою в галузі досліджень освіти	лекції, семінарські заняття, самостійна робота	контрольна робота; письмова робота; іспит	20

2.1	розуміти смисл процесів, що відбуваються в системі освіти, зокрема, на глобальному, національному, локальному рівнях	лекції, семінарські заняття, самостійна робота	контрольна робота; есе, іспит	15
2.2	виокремлювати головні проблеми та тенденції розвитку освіти, самостійно аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію про місце і роль освіти в сучасному світовому та вітчизняному суспільному житті	лекції, семінарські заняття, самостійна робота	контрольна робота; рецензування, презентація результатів індивідуального завдання, іспит	15
3	публічно презентувати результати самостійної роботи	Семінарське заняття, самостійна робота, презентація	Виступ, аналіз практичної ситуації, підготовка коротких повідомлень по темі	30
4	самостійно розробляти дослідницький проект по освітній проблематиці на засадах пошуку та аналізу результатів соціологічних досліджень	самостійна робота	контрольна робота; практичні завдання, аналіз практичної ситуації	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Програмні результати навчання (назва)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3	4
Здійснювати реферування наукових джерел (державною та іноземною мовами), обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки (прн6).	+	+	+	+		
Аналізувати соціальні зміни в Україні та світі, їхні чинники та наслідки (прн10).			+	+		+
Виявляти та аналізувати нові чинники соціальної нерівності в Україні та світі, визначати можливі шляхи подолання нерівного доступу різних суспільних груп до тих чи інших соціальних ресурсів (прн11).			+			+
Визначати теоретико-методологічні та концептуальні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання (прн19).	+	+			+	
Здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро-, мезо- та макрорівні (прн21).				+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. письмова робота по темі 1: РН1.1, РН1.2 – 5/3 балів
2. письмове завдання по темі 2: РН1.1, РН1.2 - 3/1,8 балів
3. написання есе по темі 3: РН 2.1, РН 2.2. - 5/3 балів
4. презентація результатів індивідуального завдання по темі 4: РН3, РН4 – 10/6 балів
5. підготовка коротких повідомлень по темі 5: РН2.1, РН2.2 – 2/1,2 бали
6. рецензування статті по темі 6: РН1.2, РН2.1, РН 2.2- 5/3 балів
7. аналіз практичної ситуації по темі 7: РН2.1, РН 2.2 -5/3 балів
8. аналіз практичної ситуації по темі 8: РН 3, РН2.2, РН4 – 5/3 балів
9. виконання контрольних робіт: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН4 – 20 балів/12 (2 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожною)

- підсумкове оцінювання: письмовий іспит РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН4 (білет містить дві частини: перша – тести, друга – проблемне запитання/ситуація) – 40 балів (20 максимальних балів або 12 мінімальних балів за кожне питання білету). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іститу – 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менше ніж 36 балів; такий студент допускається до іспиту за умови написання реферативної роботи змістом та обсягом відповідним кількості неопрацьованих ним протягом семестру тем дисципліни.

7.2 Організація оцінювання:

Письмова робота - це вид самостійної роботи, який студенти виконують при опрацьованні теми 1, в 2 етапи: 1 етап – підготовка тексту роботи і надсилання його викладачу для перевірки і зарахування, 2 етап – обговорення і оцінювання результатів цієї роботи на 1 семінарському занятті.

Письмове завдання виконується як самостійна робота по темі 2, презентується на відповідному практичному занятті.

Есе – самостійна робота студента за підсумками вивчення теми 3. Надсилається викладачу для оцінювання за визначеним графіком.

Презентація результатів індивідуального завдання по темі 4 - це вид самостійної роботи, який студенти виконують в 2 етапи: 1 етап – підготовка презентації і надсилання її викладачу для перевірки і зарахування, 2 етап – представлення презентації на семінарському занятті після вивчення теми 4.

Підготовка коротких повідомлень - самостійна робота студента за підсумками вивчення теми 5. Надсилається викладачу для оцінювання за визначеним графіком.

Рецензування статті – це вид самостійної роботи, який студенти виконують після вивчення теми 6 протягом 2 тижнів і надсилають для перевірки на електронну пошту викладача.

Аналіз практичної ситуації - це вид самостійної роботи, який студенти отримують разом із планом семінарського заняття по темах 7 і 8 і виконують у процесі підготовки до цих занять. Результати роботи презентуються на одному із семінарських занять по відповідних темах.

Контрольна робота №1 виконується на семінарському занятті протягом наступного тижня після вивчення Тем 1-5.

Контрольна робота №2 виконується на семінарському занятті протягом наступного тижня після вивчення Тем 6-8 і охоплює всі теми дисципліни.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота студентів
1. Соціологія освіти як галузь наукового знання				
1	Соціологія освіти в соціологічному дискурсі	2	2	15 Письмова робота
2	Експлікація основних соціологічних підходів до вивчення освіти	2	2	4 Письмове завдання
2. Соціологічні виміри освіти				
3	Освіта як соціальний інститут	4	4	4 Написання есе
4	Організації в освітньому просторі	4	4	15 Презентація індивідуального завдання
5	Групова структура освіти: від одиничного до масового	4	4	2 Підготовка коротких повідомлень
Контрольна робота 1			2	
3. Актуальні проблеми сучасної освіти				
6	Реформи освітніх систем: порівняльна перспектива	4	4	8 Рецензування
7	Тенденції розвитку сучасної освіти	4	6	8 Аналіз практичної ситуації
8	Сучасні соціальні практики та основні моделі управління освітніми системами	2	4	4 Аналіз практичної ситуації
Контрольна робота 2			2	
ВСЬОГО		26	34	60

Загальний обсяг – 120 годин, в тому числі:

Лекції – 26 годин

Семінарські заняття – 34 години

Самостійна робота – 60 годин

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Нечітайло І.С. Сучасна соціологія освіти: від соціологічної теорії до освітньої практики. – Х.: Кондор, 2019. - 296 с. (Розділ 1, с.8-64)
2. Купрій Т.Г. Соціологія освіти. Навчальний посібник. – К.: Логос, 2014. – 304 с. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4497/1/T_Kupriv_SO_IS.pdf (Розділ 1, с.6-25, Розділ 3, с.51-76, Розділ 7, с.189-243)
3. Курс лекцій по соціології образования./ Под. ред. Астаховой В.И. – Харьков: НУА, 2009. Режим доступу: <http://dSPACE.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/184/1/soc-obr%202009.pdf> (Тема I, с.7-40, Тема II, с.41 – 73, Тема VI, с.173-200).

Додаткова:

1. Абрамов Р.Н. Менеджеризм и академическая профессия: конфликт и взаимодействие//Социологические исследования. -2011.- №7. – С.37-47

2. Альтбах Ф. Возвышение псевдоуниверситетов// "Alma Mater" ("Вестник высшей школы"), 2001, № 12, С. 39-45.
3. Бурдые П. Воспроизводство: элементы теории системы образования/ П.Бурдые, Ж.-К. Пассерон; [Пер.с фр., предисл. Н.А.Шматко]. – М.: Просвещение, 2007. – 267 с. Режим доступа:
http://bourdieu.name/files/bourdieu_passeron_reproduction_ru_isbn_5090141045.pdf
(Книга 1, с.65-77; Книга2, Глава 1, с.77-114).
4. Д'юї Д. Демократія і освіта/ Д. Д'юї; пер. з англ.: І. Босак, – Львів: Літопис, 2003. -290 с.
5. Дюркгейм Э. Социология образования: Пер. с фр. Т.Г. Астаховой; Науч. ред. В.С. Собкин, В.Я. Нечаев. – М.: ИНТОР, 1996. – Режим доступа:
http://pedlib.ru/Books/2/0060/2_0060-5.shtml#book_page_top (Глава 1, с.1-47).
6. Иллч И. Освобождение от школ М.: Издательство «Просвещение» 2006.
7. Кларк Б. Предпринимательские направления трансформации университета (глава из книги). – М: Гос. ун-т Высшая школа экономики, 2011
(<https://id.hse.ru/data/2011/11/01/1269559253/02.pdf>, Часть 1, с.19-26)
8. Михайлова К. Г. Якість освіти як теоретична проблема: методологічні підходи до аналізу // Грані. – 2010. – №2 (70), березень – квітень. – С. 108–113.
9. Ортега-и- Гассет Х. Миссия университета//Отечественные записки, 2002, №2.Режим доступа: <https://strana-oz.ru/2002/2/missiya-universiteta>
10. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: АспектПресс, 1997. - С.117-136 (Революция в образовании и новейшая стадия модернизации).
11. Хабермас Ю. Идея университета. Процессы обучения. //AlmaMater. - 1994. -№4, - С.9-17.
12. Apple M. Power, Meaning and Identity: Critical Sociology of Education in the United States / M. Apple // British Journal of Sociology of Education. – 1996. – Vol. 17. – № 2. – P. 144–166.
13. Meyer J. World Expansion of Mass Education, 1870–1980 / J. Meyer, F. Ramirez, Y. Soysal // Sociology of Education. – 1992. – Vol. 65. – № 2.- P 128-149.
14. Moore R. The Correspondence Principle and the Marxist Sociology of Education / R. Moore // S. Bell (ed.). The Sociology of Education: Major Debates. – London : Falmer Press, 2000.
15. Parsons T. The American University / T. Parsons, G. Platt. – Cambridge : Cambridge University Press, 1973.
16. Sadovnik A. Exploring education: an introduction to the foundations of education / A. Sadovnik , P. Cookson, S. Semel. – Pearson : Allyn & Bacon, 2005. – 561 p.
17. Shor I. Empowering Education: Critical Teaching for Social Change / I. Shor. – Chicago : University of Chicago Press, 1992.